Poznání lidské bytosti podle těla, duše a ducha

Šestá přednáška

Dornach, 16. září 1922

GA 347

Rudolf Steiner

Proces výživy v pohledu fyzicky-materiálním a duchovně-duševním. Ptyalin, pepsin, trypsin. Játra cítí. Vylučování žluči. Škrob: cukr, bílkovina: tekutá bílkovina, vytváření alkoholu, tuky: glycerin, mastné kyseliny, soli zůstávají solemi. O smrti Paracelsově. Pití velkého množství alkoholu. Migréna. Mozek v mozkomíšním moku. Hlavní rozdíl mezi člověkem a zvířetem. Soli a fosfor jako nej důležitější látky v lidské hlavě. Sůl a myšlení, fosfor a vůle.

Abyste, pánové, obdrželi úplnější obraz, chci se ještě přesněji zabývat tím, co se vlastně odehrává v lidském těle každý den při jistých dějích. Neboť můžeme pochopit vyšší děje jen tehdy, když skutečně poznáváme jisté děje nízké. Chci se dnes proto ještě jednou zabývat celým dějem výživy jak po stránce fyzické, materiální, tak také po stránce duševní.

Jíme, když jíme, potom bereme potraviny nejprve do úst. Požíváme potraviny pevné a tekuté, vzdušné potraviny přijímáme dýcháním, plícemi. Požíváme tedy potraviny pevné a tekuté. Ale můžeme upotřebit ve svém těle jen tekutiny. Proto musíme to, co je pevné, rozpustit již v ústech v tekutinu. To se dělá nejprve v ústech. To se může dělat v ústech, na patře jen tím, že jsou v celém patře a vůbec v ústní dutině malé orgány, tak zvané žlázy, a tyto žlázy, ty neustále vydávají sliny.

Musíte si tedy představit, že zde jsou například po straně jazyka takové malé žlázy. To jsou malé útvary, které jsou uspořádány tak, že vypadají jako malé vinné hrozny, když se na ně podíváme přesně drobnohledem, jsou takto složené z buněk. Tyto žlázy, vydávají sliny. Sliny rozpouštějí potravu a pronikají ji. Potraviny se musí v ústech proslinit, jinak se v lidském organismu nehodí k ničemu.

No, zde se odehrává jistá činnost - to je přece jistá činnost, toto prosliňování, toto pronikání potravin slinami - a tuto činnost vnímáme, v chuti. Ochutnáváme potraviny během prosliňování smyslem chuti. Tak jako vnímáme okem barvy, tak vnímáme chuťovým smy slem chuť jídla.

Můžeme tedy říci: V ústech se jídla prosliňují a jsou ochutnávána. Chutí dostáváme tedy vědomí o jídlech. A prosliňováním jsou tak upravována, že je potom ostatní tělo může

přijmout. Ale ve slinách v ústech musí být jistá látka, jinak by potraviny nemohly být připraveny tak. aby potom byly použitelné pro žaludek. Zde musí být jistá látka. Tato látka, ta tam skutečně je a nazýváme ji ptyalin. Tedy v ústech je produkován ze slinných žláz ptyalin. A tento ptyalin je onou látkou, která nejprve potraviny zpracovává, aby se staly použitelnými pro žaludek.

Potom jdou prosliněné potraviny zpracované ptyalinem hltanem, jícnem do žaludku. V žaludku musí být dále zpracovávány. K tomu musí být v žaludku opět nějaká látka. Žaludek ji vytváří, vylučuje ji. Tak jako jsou v ústech vytvářeny sliny s ptyalinem, tak se v žaludku vytváří cosi jako sliny. Jen je v těchto žaludečních slinách již poněkud jiná látka. Ta prosliňuje v žaludku potraviny ještě jednou. Takže lze říci: V žaludku, zde je místo ptyalinu pepsin. Nuže, vidíte, v žaludku se již nevyvíjí u dospělého a také již u sedmiletého dítěte žádná chuť. Ale kojenec, ten ještě v žaludku ochutnává jídla právě tak, jako ochutnává dospělý jídlo v ústech. Tak se tedy musíme již zabývat duševnem kojence, chceme-li poznat člověka. Dospělý člověk, ten dostává nanejvýš jakýsi pojem o této chuti v žaludku, je-li žaludek již trochu zruinován, a jde-li proces ze žaludku místo dolu nahoru. Potom dostává člověk již jakousi představu o tom, že v žaludku existuje jistá chuť. Předpokládám, že alespoň někteří z vás již prodělali to, že se opět něco, co bylo již v žaludku, vrací zpět do úst, a ti budou vědět, že to potom skutečně chutná hůře než všechno to, nebo alespoň většina toho, co se jí. A to, co by chutnalo tak jako to, co se vrací ze žaludku, to bychom jistě neshledali mimořádně chutným. Nejíme přece takové věci, které by chutnaly jako to, co se zase vrací ze žaludku. Ale chuť, která zde je v potravinové kaši, jež se zase vrací, ta se přece musila vytvořit. Tvoří se právě v žaludku. Že ano, v ústech jsou potraviny pouze ptyalinizovány, v žaludku jsou pepsinizovány. A následek toho je, že právě chutnají jinak. S chutí je to vůbec taková věc.

Předpokládejte jednou, že jste velmi citliví a pijete vodu, tak ta voda všeobecně, není-li to právě voda zkažená, nebude mít žádnou špatnou chuť. Když ale necháváte - musíte být samozřejmě na to poněkud citliví - rozpouštět se na jazyku hodně cukru a jazyk jste na to zařídili, tak vám může připadat, že voda chutná nakysle. S chutí je to zvláštní věc. Ale tak, jak ji zná dospělý člověk, nevytváří se v ústech, ale v žaludku. Dítě cítí, ještě samozřejmě nemyslí, proto nezná chuť tak, jak zná svou chuť v ústech dospělý člověk. Dítě musí proto dostávat takové potraviny, které v žaludku nechutnají přespříliš špatně. A to je mateřské mléko nebo mléko vůbec, a to z toho důvodu, že v žaludku nedostává příliš špatnou chuť, protože dítě je s mlékem spřízněné. Narodilo se přece z toho těla, které může poskytovat to mléko. Dítě se tedy cítí s mlékem spřízněné. Proto mu mléko nedává žádnou špatnou chuť. Dítě by ale shledávalo, kdyby dostávalo příliš brzy jiné potraviny, tyto potraviny odpornými. Dospělý to již nečiní, protože jeho chuť zhrubla. Ale dítě by to shledávalo odporným, protože není s nimi spřízněné, protože jsou to potraviny vnější.

Nyní vidíte, že ze žaludku jdou potraviny, poté co byly v žaludku prosliněné pepsinem, jdou do střeva, do tenkého střeva a do tlustého střeva a tak dále, a potravinová kaše se ve střevě šíří.

Mohu zde napsat u žaludku: dětská chuť.

Když se zde nyní potravinová kaše šíří a kdyby se s ní vůbec nic nedělo dále, ano, zde by se ve střevech stala tvrdou, kamennou masou a člověka by zahubila. Zde se s touto potravinovou kaši koná něco jiného.

Co se zde koná, to se děje nejprve zase jistou žlázou. V ústech máme žlázy, v žaludku máme žlázy a nyní existuje velká žláza za žaludkem. Tedy, když je žaludek zde, tak je za žaludkem, hledíme-li na člověka zepředu, dosti velká žláza, a před touto žlázou je potom žaludek. Tato žláza je tedy za žaludkem. A tato žláza, která se nazývá slinivka břišní, ta vylučuje nyní opět jakési sliny a tyto sliny jdou jemnými kanálky do střev. Takže tedy ve střevech jsou potraviny potřetí prosliňovány. A látka, která je v této slinivce břišní vylučována, ta se dokonce v člověku proměňuje. Nejprve ji vylučuje slinivka břišní. Zde je skoro taková jako pepsin v žaludku. Potom se ale tato látka cestou do střev mění. Stává se ostřejší. Na potraviny se nyní musí zapůsobit ostřeji než dříve. A tento ostřejší druh jakési slinné látky, kterou vylučuje slinivka břišní, ten se nazývá trypsin. Tedy máme za třetí slinivku břišní. Ta vylučuje trypsin - přinejmenším vylučuje něco, co se stává ve střevech ostrou šťávou try psinu Tím je potravinová kaše prosliňována po třetí. Zde se s ní tedy děje opět něco nového.

To nemůže již člověk vnímat svým vědomím v hlavě, jak jsem vám posledně řekl, nýbrž to, co zde vzniká z potravinové kaše, to nyní vnímají, ochutnávají či pociťují játra a myslí to ledviny. Tedy vše to, co zde probíhá ve střevech, to myslí ledviny a vnímají játra. Zde tedy sedí v ledvinách a játrech jakési duševno a to vnímá tak, jako člověk vnímá hlavou. Jen o tom člověk nic neví. Nanejvýš, jak jsem vám posledně řekl, když sní. potom přichází právě tento děj k vědomí v obrazné formě. Jak se zde potravinová kaše hadovité vine střevy a stále se míchá s trypsinem, to vykonává jistý podnět a to potom člověk vnímá ve snu jako hady. Co zde tedy člověk vnímá, to je tedy převedení do nezřetelného, nejasného duševna.

Nuže, játra, ta zde tedy vnímají ten děj s ptyalinem, pepsinem, trypsinem - musím to tak již vyslovovat, protože věda dala bohužel těm věcem tak ošklivá jména, a když je člověk již vědou pojímán velmi nesympaticky, chce ty věci objasnit, ta by se věda již úplně postavila na hlavu, kdyby člověk chtěl těm věcem dát nová jména, člověk by to také mohl učinit, ale aby se věda zbytečně nestavěla na hlavu, pak to člověk nedělá, používá dále stará jména a to „ptyalin“, „pepsin“, „try psin“. Tedy je tomu tak. že ty věci jsou po třetí proshněny. A zde je základem jakési cítění jaterní.

Jak je to s tím jaterním cítěním, pánové, to si ujasníte tím, že si vzpomenete, jaké to je - snad jste to již někdy udělali - když si dáte před nos velmi ostrou cibuli. Že ano. tu slzíte. Také když si dáte k nosu křen, zde slzíte. Jak to přijde? To je z toho, že křen nebo cibule působí na slzné žlázy, a tyto slzné žlázy vylučují potom hořké slzy. Ano, vidíte, pánové, přibližně taková jako cibule nebo křen je tato potravinová kaše pohybující se ve střevech, a játra vylučují žluč tak jako oči slzy. Cibule se musí vnímat, má-li vyvolávat slzy, musíme ji pociťovat. Tak pociťují játra tuto potravinovou kaši a oddělují žluč, která je k té kaši přidáváme. To je to čtvrté.

Ústa: Chuť. Ptyalin

Žaludek: Dětská chuť. Pepsin

Slinivka břišní: Jaterní cítění. Trypsin

Játra: Žluč

Nyní se přidává ve střevech, poté, co ústa působila ptyalinem, žaludek pepsinem, slinivka břišní trypsinem, k potravinové kaši z jater žluč. A potom teprve přichází myšlení ledvinami.

Když je potravinová kaše tímto způsobem upravena, čtyřikrát prosliněna, potom teprve prochází střevními stěnami do lymfatických cév a odtud do krve. Můžeme tedy říci: V lidském těle existuje mimořádně komplikovaný životní proces. Když vchází potravinová kaše od úst až do krve, je tato kaše stále proměňována, aby mohla být správným způsobem strávena nejen žaludkem, nýbrž celým lidským tělem.

Ale nyní je to opět způsobováno různým způsobem. Není- liž pravda, můžete si říci, kdybyste to musili dělat sami - představte si to jen, pánové - dokonce dělat to sami v chemické laboratoři, a kdybyste byli kdovíjak chytrými profesory, nedovedli byste to, kdybyste museli potravinu rozžvýkat ústními slinami, potom se žaludečními slinami, potom se střevními slinami a nakonec se žlučí! To vše se ve vás děje, děláte to neustále každý den. Ale kdybyste to měli dělat v laboratoři, neuměli byste to. Člověk má sice rozum, ale to, co se odehrává rozumný způsobem v jeho břichu, to se děje mnohem chytřeji, než jací jsou vůbec lidé na Zemi. A je to velmi moudrý, velmi chytrý proces, který se zde odehrává. Ten nelze tak beze všeho napodobit.

Ale dostanete před tímto procesem ještě více respektu, když vám vylíčím jeho jednotlivosti. Co vlastně člověk jí? Člověk jí látky rostlinné, zvířecí, minerální a tím dostává do úst, do žaludku a do střev látky zcela různé, které se musí proměňovat, musí se měnit prosliňováním.

Pomyslete si, že jíte brambory. Z čeho se skládá brambor? Brambor se skládá hlavně z toho, co máte ve škrobu. Víte přece také, že škrob se získává z brambor. Jíte vlastně škrob, když jíte brambory. To je tedy jedna z prvních věcí, co jíte, jíme škrob. Brambor se skládá skoro zcela ze škrobu, jen je ten škrob prostoupen jednotlivými tekutinami, zejména vodou. A tím vypadá brambor právě tak, jaký je, protože je mimoto živý, nikoli mrtvý. Ten brambor je vlastně živým škrobem. Ale proto musí být, jak jsem vám řekl, umrtven. Zde je tedy brambor čistým škrobem. V rostlinách je všude škrob, co jíte z rostlinné říše - všude je v tom škrob.

Co jíte ještě? Zda to berete z říše rostlinné nebo zvířecí, jíte bílkovinu. Bílkovinu jíte v obyčejném vejci, zde máte bílkovinu tak, jak je, jen poněkud umrtvenu. Jíte ale bílkovinu, která je promíchána k svalovému masu nebo k rostlinám. Jíte vlastně neustále bílkovinu. Tedy tím druhým jsou bílkoviny a látky bílkovinám podobné.

A tím třetím, co jíte a co je odlišné od škrobu a bílkovin, jsou tuky. Tuky jsou jiné látky než škrob a bílkoviny. Tuky jsou v rostlinách méně než ve zvířatech. Existují tak zvané rostlinné tuky. Člověk potřebuje tuky buď z říše rostlinné, nebo zvířecí, má-li se řádně živit. Tedy tuky jsou tím třetím v tom, co člověk přijímá jako potravu.

A tím čtvrtým jsou v potravě soli. Člověk musí stále jíst buď již takové potraviny, které mají od přírody dosti soli nebo nějaké soli přinejmenším obsahují, nebo - víte přece - že si lidé staví na stůl slánku a poté berou sůl buď prsty nebo malou rohovinovou lžičkou nebo špičkou nože ze slánky a přidávají ji do polévky nebo do jiných potravin. To se jí, to potřebujeme. To je tím čtvrtým, co sejí, musím napsat soli, protože jsou právě různé soli.

To vše přichází do střeva a to vše se ve střevě mění.

Nu, pánové, co z toho všeho vzniká? Tím, že jsou potravinv připraveny slinami ústními a žaludečními, mohou být ve střevě prosliněny po třetí a netvrdnou, nýbrž se mění, stávají se něčím jiným.

Čím se stává škrob? Škrob se stává cukrem. Takže tedy, když jíte škrob, dostáváte z toho v žaludku cukr. Cukr nepotřebujeme vůbec jíst, chceme-li jej v sobě mít, z toho jednoduchého

důvodu - kdybychom vyvinuli dostatečné množství - protože jej sami děláme. Ale u člověka je to již tak, že nemůže dělat vše, přestože lidská přirozenost může dělat velmi mnoho věcí. A tak vyvíjí právě příliš málo cukru, u četných lidí dokonce velmi málo cukru. A zde se musí potom ještě zvlášt cukr k jídlům přidávat, nebo je přidáván, aby to přicházelo již do střev připravené, co jinak v normálním životě konají střeva sama. A střeva dělají ze škrobu cukr. To je velké umění.

Škrob: cukr

Bilkovíny: tekuté bílkoviny

Tuky: glycerin kyseliny soli: soli

Ještě jedna věc. Víte přece, že lidem se slabým žaludkem prospívá lépe, když jedí vajíčka uvařená na měkko, než když jedí vejce uvařená zcela na tvrdo. A k tomu ještě, když vejce již poněkud páchnou, snášejí se teprve velmi špatně. Bílkovina je sice dobrou potravou, ale když ji zde do střev přivádíme v oživeném stavu, byla by tato bílkovina také v nás jako páchnoucí nepoužitelná. Nemůžeme bílkovinu v sobě použít ve střevě takovou, jakou je zde venku. Tato bílkovina musí být také proměněna a především musí byt rozpuštěna. Když ji dáte do vody, nerozpouští se. Musí zde byt něco zcela jiného, aby se rozpustila. A zcela zvláště silně rozpouští bílkovinu trypsin. Tedy z bílkoviny vzniká bílkovina tekutá.

A když vzniká tekutá bílkovina, tvoří se v lidském organismu ještě něco, působením těchto střevních slin slinivky břišní, se zde tvoří ještě něco. Jakkoli je to podivné, málem až k smíchu, ale tvoří se totiž alkohol. Člověk v sobě vytváří alkohol. Člověk nepotřebuje pít vůbec žádný alkohol, má zdroj alkoholu v sobě samém. Ve střevech vzniká alkohol. A stávají-li se lidé pijany, potom je to jen z toho důvodu, že se jejich játra stávají příliš dychtivými. Nespokojují se tím, že vnímají ten alkohol, který se zde trochu vytváří ve střevech, požadují více alkoholu a zde se stávají lidé pijany.

Hleďte, lidé, kteří to věděli, ti to dokonce uváděli jako důvod pro pití vína a piva. Říkali: Zde jsou takoví antialkoholici, ale člověk nemůže být vůbec antialkoholikem, protože sám vyrábí alkohol ve svých střevech. Ale to samozřejmě není důvodem, aby se člověk proto stal pijanem a že by měl pít příliš alkoholu. Neboť když pije nyní příliš mnoho alkoholu, to znamená, že vyhovuje játrům v jejich dychtivosti po alkoholu, potom játra onemocní, potom tím vším degenerují, potom bují. Játra musí být přece činnými. Játra se zvětšují a malé žlázy se nafukují. A když potom játra musí vyrábět žluč, tu nevyrábějí žádnou řádnou žluč. Potravinová kaše není ve střevech řádně prostoupena žlučí. Vchází jako nesprávná potravinová kaše do lymfatických a krevních cév. To přichází do srdce a také srdce napadá. Proto mají ti lidé, kteří pijí příliš mnoho piva, chorobná játra, která vypadají zcela jinak, než mají ti, nebo se dokonce spokojují s trochou alkoholu v lidských střevech samých, která vlastně již v podstatě stačí. Degenerovaná játra a degenerované srdce jsou následkem příliš velkého požívání alkoholu. Odtud pivní srdce, které má velký počet mnichovského obyvatelstva. Ale vždy jsou také degenerována játra. Hleďte, chápeme zde degeneraci a různé choroby, když takto pohlížíme do různého průběhu potravinové kaše v organismu.

Řekl jsem vám, co vzniká, když je bílkovina učiněna tekutou. Zde vniká alkohol do bílkoviny a zabraňuje tomu, aby se stala zapáchající. Víte přece, že když chceme uchovat něco živého,

uchováváme to také v lihu, protože alkohol věc konzervuje, jak se říká. Může se to uchovat. Bílkovina se může také v organismu uchovat tím, že je dána do lihu organismem samým. To je mimořádně chytré.

Jsou to ale tak jemné děje, které zde probíhají, že by to vše člověk neuměl dělat. Chceme-li, řekněme, uchovat nějakou část lidského těla, nebo nějaký malý organismus, malou živou bytost, dáme ji do lihu a vystavíme ve svém přírodovědeckém kabinetu. Ale mnohem jemnějším, duchaplnějším způsobem to činí v lidském střevě trypsin. Produkuje alkohol a dává bílkovinu do alkoholu.

A co se děje s tuky? Ano, pánové, tuky vcházejí do střeva a jsou opět proměňovány tím, co vylučuje slinivka břišní, ve spojení se žlučí. A zde vznikají z tuku dvojí látky. Jedna látka je glycerin. Glycerin znáte z vnějšku, ale denně vyrábíte glycerin v sobě. Druhou látkou je kyselina. Tedy z tuku vzniká glycerin a kyseliny, různé mastné kyseliny.

A jen soli, ty zůstávají podobně takovými, ty se mění málo, nanejvýš se rozpouštějí, takže jsou lépe stravitelné. Ale zůstávají vlastně takovými, jak se přijímají. Tedy soli zůstávají solemi (viz schéma).

Tak tedy jíme s příslušnými potravinami látky škrobovité, bílkovinné, tukové a solné. A poté, co jsme strávili, máme v sobě místo tohoto škrobu a té bílkoviny a těch tuků, cukr, rozpuštěnou bílkovinu, glycerin, mastné kyseliny a soli.

A co se nyní děje s tím, co zde máme v sobě? Máme v sobě něco zcela jiného, než jsme snědli. Vše jsme, jak se patří, proměnili.

Hleďte, ještě před několika staletími existoval zde ve Švýcarsku - ale daleko cestoval - lékař, jímž věda dnes velmi pohrdá, který ale měl ještě tušení o všech těchto dějích. Byl to Paracelsus. Byl v Basileji profesorem. Ale ti chlapíci ho vyhodili, protože věděl více než oni. Ještě dnes se mu všeobecně nadává. Stalo se mu, přesto že byl velmi chytrý člověk, že spadl ze skály a rozbil si hlavu. Strávil svá poslední léta v Salcburku. Byl lékařem. Kdyby byl býval, jak se dnes říká, úctyhodným měšťanem, městským radou v Salcburku, tak by si na něho lidé zachovali nejlepší vzpomínky. Ale byl člověkem, který věděl více než ostatní. A zde říkali: „Byl to ochlasta, byl opilý a spadl ze skály“. Nu, tak to již ve světě chodívá. Věděl tedy ještě něco o světě a poukazoval vždy důrazně na to, jaká je v nitru člověka síla proměny. Ale to se od oné doby během staletí zapomnělo.

A co se děje se vším tím, co zde je uvnitř? Zde se věda opět oddává velké iluzi. Neboť vidíte, věda říká: Vše to, co zde nyní vzniká jako cukr, tekutá bílkovina, alkohol, glycerin, mastné kyseliny a soli, to vše vchází do krevních cév a odtud do srdce a ze srdce je to opět hnáno krevními cévami do ostatního organismu. Zajisté, mohl bych říci, s tím nejhustším, co zde ještě je - všechno je tekuté, ale také v tomto tekutém prostředí jsou tekutiny hustší - ale s tím nejhustším, co zde ještě je, to může být tak, také to tak je: To přechází do cév a odtud zásobuje tělo. Ale pánové, nepozorovali jste již, že když zde byla sklenice vody a dali jste do sklenice cukr a pak se napili, že to není sladké pouze dole, kam jste vložili cukr? Celá sklenice vody je sladká, že ano! Cukr, když je učiněn tekutým, rozpouští se přece v celé vodě. A rovněž tak sůl. Zde v té sklenici vody, zde nejsou napřed nějaké cévy, aby se cukr nebo sůl dostaly do všech částí, ale zde se nasává.

Řekl jsem vám před nějakou dobou, že se člověk skládá z 90% z vody, alespoň z tekutiny. Je to živá voda, ale je to voda. Nuže, což snad potřebují všechny ty látky, které zde jsou, nejprve cévy, aby přecházely do celého těla? Když se zde uvnitř ve střevech tvoří cukr, je zde snad

nejprve zapotřebí cév, aby to přecházelo do celého těla? Člověk se skládá z vody, aby se v něm mohl cukr šířit.

Ano, zde lidé říkali: Když se člověk stane opilcem, potom jdou celá kvanta alkoholu, která člověk pije, cestou skrze střeva do srdce a odtud do celého těla. Mohu vás ujistit, pánové, kdyby snad celý obsah alkoholu, který takový opilec do sebe naleje, prošel nejprve srdcem, potom by nezemřel na alkohol za několik let, nýbrž za několik dní. Lze totiž dokázat, že to, co člověk tímto způsobem do sebe přijímá jako tekutinu, nepřechází nejprve do celého těla skrze cévy, ale přechází do těla tak, jako přechází cukr ve sklenici vody do veškeré vody v té sklenici. Když někdo, kdo má dosti zdravý organismus, vypije sklenici vody a vypije ji proto, že má žízeň, tak je tato první sklenice vody skutečně nyní zpracována střevy, přidána k potravinové kaši a přechází odtud skutečně do cév a skrze srdce do těla. Ale když mají cévy a srdce jednou dost, potom můžete vypít vody tolik, kolik chcete, to nyní již nejde cévami, protože to člověk nepotřebuje. Vypijete-li jednu nebo půldruhé sklenice vody, jen tolik, kolik právě potřebujete k uhašení žízně, potom to nechává vaše tělo nepoškozené, když ale vypijete příliš mnoho vody, již u třetí, čtvrté sklenice, zde odchází ta voda rychle močí. Tato voda si nevezme čas, aby odcházela skrze srdce, nýbrž odchází jednoduše močí, protože člověk je vodním sloupcem a to by bylo příliš mnoho vody. Pomyslete jen, co se zde děje, když lidé sedí pohromadě u stolu stálých hostů a pijí třetí, čtvrtou sklenici piva, zde můžete pozorovat, jak zde jeden a druhý začíná běhat! Toto pivo, to si nevzalo vůbec čas nejprve vejít do srdce, to odchází zase mnohem kratší cestou, protože je člověk právě tělesem tekutým.

Tak můžeme říci: Potravinová kaše, která se skládá nyní z cukru, z tekuté bílkoviny, glycerinu, kyselin a solí, ta přechází do celého těla, přechází do celého těla skrze cévy. A tak dochází k tomu, že jsou v hlavě ukládány soli, že jsou ve všech ostatních orgánech ukládány soli, které vůbec neprochází krví, nýbrž vstupují přímo do těchto orgánů.

Nyní vidíte, kdyby byly procesy takovými, že by člověk neustále pociťoval všechnu sůl, která se ukládá v jeho hlavě, pak by ho neustále bolela hlava. Příliš mnoho soli v hlavě způsobuje bolesti hlavy. Snad jste již slyšeli něco o migréně. Také jsem již zde o tom mluvil. Na různých stupních lze tyto věci vysvětlovat různě. V čem pak spočívá migréna? Migréna spočívá v tom, že toto celé rozdělení není v pořádku a že se v hlavě ukládá příliš mnoho solí, totiž solí kyseliny močové. Místo aby soli kyseliny močové odcházely s močí, zůstávají při migréně ležet v hlavě, protože ostatní potraviny nejsou řádně připravovány a zadržují soli. Migréna není totiž vůbec žádnou tak nóbl nemocí, ačkoliv ji mívají právě většinou nóbl lidé. Migréna je velmi neslušná nemoc. To, co by se mělo vylučovat močí, to zůstává ležet na pravé straně hlavy, protože se to kazí již v žaludku. Tedy to, co působí v organismu na levé straně, působí v hlavě na straně pravé. Ukáži ještě v nejbližší době, proč tomu tak je.

A tak dochází k tomu, že je to, co by vlastně mělo odcházet s močí, ukládáno zde na pravé straně hlavy.

Kolik pak solí může člověk snést? No ano, vzpomeňte si na to, co jsem vám již jednou řekl. Vzpomeňte si na to, že jsem řekl: V hlavě je mozkomíšní mok. Pouze tím, že je zde tento mozkomíšní mok, stává se mozek tak lehkým, že může v člověku vůbec existovat. Neboť těleso, které je jednou ve vzduchu, to má jistou tíži, jistou váhu. Když ale to těleso položíme do vody, zde se stane lehčím. Kdyby tomu tak nebylo, nemohl by člověk plavat. A vidíte, mozek, ten by byl, kdyby nebyl ve vodě, těžký přibližně 1500 gramů. Již jsem vám jednou řekl: Tím, že mozek plave v tomto mozkomíšním moku, je těžký jen 20 gramů. O tolik se stane lehčím, je těžký jen 20 gramů! Ale čím více se v mozku ukládá solí, tím se stává

těžším, protože soli právě zvětšují váhu mozku. A těmito solemi se potom stává jednoduše příliš těžkým.

Nyní tedy můžeme říci: U člověka je tomu tak, že potom, když ukládá v mozku soli, stává se sůl lehčí, celý mozek se stává vztlakem lehčím. Ale nyní pomyslete, jak je tomu u člověka jinak než u zvířete. Musíte si přece pomyslet, že člověk má posazenu svou hlavu na své celém organismu. Zde má hlava řádnou podpůrnou plochu. U zvířete je tomu jinak. Zde hlava nemá tuto podpůrnou plochu, ale zde činí hlava čistě dopředu. Co z toho vyplývá? Nu, u člověka je tedy tlak, který zde hlava vykonává, ačkoli je velmi lehká, zachycována tělem. U zvířete není tlak tělem zachycován. Vidíte, v tom spočívá hlavní rozdíl člověka od zvířete.

Přírodní badatelé stále přemýšlejí, jak se člověk vyvinul ze zvířat. Je zcela dobré tak přemýšlet, ale na člověka takto pohlížet nelze. Nelze říci: „Zvíře má tolik a tolik kostí a člověk má právě tolik kostí. Opice má tolik a tolik kostí, člověk právě tolik. Tedy je to stejné.“ To se říci nedá. U opice existuje ještě stále to, že hlava činí dopředu, ať jde opice jakkoli vzpřímeně, dokonce když je to orangutan nebo gorila.

Člověk je již tak zařízen, že hlava sedí na těle, že je celý tlak zachycován tělem. Co se zde děje?

Nu, zde se děje něco nanejvýše zvláštního. Máme v sobě cukr, tekutou bílkovinu, glycerin, kyseliny a soli. Soli, ty stoupají z břicha nahoru do hlavy a tam se ukládají, jdou pak opět tělem zpět, musí opět zpět, když je jich příliš mnoho. Ale pokud jde o ostatní látky, musí se v těle dít ještě něco jiného. A zde se děje, když ty látky stoupají, nová proměna. Ta nastává jednoduše tím, že tělo zachycuje tíži. Látky se stávají lehčími a lehčími, jistá část, jiná část se usazuje jako něco hustého. Jako se také usazuje sedlina, když se něco rozpouští, tak se tvoří jaksi všude cestou z břicha k hlavě jakási sedlina, nejjemnější části, ty jdou nahoru a jsou proměňovány touto odlehčenou tíží. A co zde vzniká, když jsou nejlehčí části potravin, které jdou až k hlavě, proměňovány? Zde vzniká z potravin cosi jako fosfor. A tak tomu skutečně je, že z potravin vzniká cosi jako fosfor, takže potraviny nepronikají jednoduše do hlavy. Mnoho věcí proniká vzhůru, cukr, glycerin, a tak dále, vzhůru proniká všechno možné, ale část toho se proměňuje, než přijde nahoru ve fosfor.

Vidíte pánové, tak máme ve své hlavě soli, které pronikly vzhůru, aby když byly přijaty z vnějšího světa téměř nezměněné a tak máme rozšířený fosfor ve stavu zředěném vzdušně jemně, vlastně ještě mnohem jemněji než vzduch. A to jsou nejhlavnější látky, které jsou v lidské hlavě: soli a fosfor. Ostatní látky jsou zde jen proto, aby se hlava mohla udržet jako živá bytost. Ale nejdůležitější jsou soli a fosfor. Takže můžeme říci: V hlavě člověka je tím nejdůležitějším sůl a fosfor.

Nyní můžeme dokázat jistým způsobem, který vám příště také ještě ukáži, že když člověk nemá v hlavě správné množství soli, nemůže tak řádně myslet. Člověk musí mít správné množství soli v hlavě, aby mohl řádně myslet. Sůl v hlavě, to je to, čeho se musí používat k myšlení.

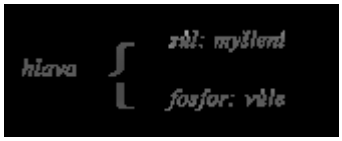

A máme-li v sobě jednoduše příliš mnoho fosforu, to znamená, že jíme příliš ohnivé pokrmy, potom se stáváme strašným tajtrlíkem, který se na všechno sápe, který chce stále chtít. Tím, že máme fosfor, je zde vůle. A máme-li příliš mnoho fosforu, potom se začíná tato vůle zmítat. A když je potom organismus takový, že vůbec svým celým složením posílá do hlavy příliš mnoho fosforu, potom se začíná člověk zmítat, a jak se říká, nervózně poskakovat ve světě sem a tam - to nemá nic co dočinění s nervy, nýbrž s fosforem, nýbrž začíná zuřit a stává se šílencem, stává se zuřivým. Musíme mít v sobě trošičku fosforu, abychom mohli vůbec chtít. Ale když děláme v sobě fosforu příliš mnoho, potom zešílíme.

Nu pánové, přemýšlejte nyní o tom, když vám někdo dá sůl, jak ji dovedete k myšlení. Poradil bych vám, abyste jednou vzali bečku soli a pokusili se přivést to k myšlení! To činíte neustále, ve své hlavě činíte neustále to, že sůl používáte k myšlení. A potom, že ano, seškrabte, prosím, trošičku fosforu ze zápalky, trochu jej rozmělněte, aby byl zcela jemný, potom jej zdola zapalte a snažte se jej spálit. Ten má nyní chtít! Shořet, to znamená proměnit se v plyn, to udělá, ale aby chtěl, to neudělá. To ale děláte neustále v sobě. Což nyní neřeknete, že zde je něco ve vás, co je vskutku chytřejší než naše hloupá hlava, která toho umí velmi málo, která neumí dělat ze soli bytost myslící a z fosforu bytost vůle? A to je v nás to, co můžeme nazvat duševnem-duchovnem. To je živoucí, tkající, co můžeme nazvat duševnem-duchovnem. To zde v nás vězí, používá v hlavě soli k myšlení, používá fosforu, který zde stoupá vzhůru jako kouř, zcela jemný, aby chtělo.

Tak přicházíme z tělesnosti do duševna a duchovna, když na to správně pohlížíme. Ale co činí dnešní věda? Ta přestává u břicha. Ta nanejvýš ví, že v břichu vzniká cukr a tak dále, poté ale ztrácí stopy, když se zde ty věci dále rozptylují, neví nic o tom, co se zde dále děje. Proto nemůže ona věda vyprávět nic o duševnu a duchovnu. Tato věda se musí doplnit, rozšířit. Člověk se nesmí omezit na břicho a myslet si hlavu nanejvýš jen jako shora nasazenou. Ale to se právě nevidí, jak nahoru přišly soli a fosfor. Zde se věří, že to v hlavě probíhá také tak jako v břichu. Celá věc je závislá na tom, že dnešní věda ví jen něco o břiše, ale také jen, že zde něco vzniká, ale neví, že játra vnímají a ledviny myslí. To již neví. To neví z toho důvodu, poněvadž neví také nic o hlavě. Zde to samozřejmě vůbec nehledá, pokládá již za úplné to, co leží na pitevním stole z jater. Ale to není úplné, to ztratilo duši, když to bylo v tom stavu, v němž se to jednoduše vyřízlo z člověka. Pokud je uvnitř duševno, nemůžete je z těla vyříznout. Tedy vidíte, že musí nějaká vážná věda dále pracovat tam, kde dnešní věda musí přestat. To je to, na čem záleží. Proto jsme zde vybudovali Goetheanum, aby věda nevěděla pouze o břichu něco neúplného, nýbrž aby dovedla něco vysvětlit o celém těle. Potom to bude také skutečná věda.